

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ

Мельников А.М., к. т. н, доцент;

Пундяк Н.Б., асистент

Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ

У сучасних ринкових умовах розвитку економіки України з урахування ускладнення і посилення конкурентної боротьби особливого значення набуває проблема побудови механізму стратегічного управління економічною безпекою підприємства. Подальше використання витратної економічної моделі, відсутність стимулів до інноваційних процесів і динамічного розвитку нових технологічних укладів обумовлюють неконкурентоспроможність української економіки, унеможливають кардинальне підвищення рівня та якості життя населення, провокують посилення соціальної напруги, поширення протестних настроїв [1]. Тому однією з важливих передумов запобігання даним негативним явищам в економіці країни є формулювання та реалізація стратегії національної безпеки України загалом, та стратегії економічної безпеки підприємства зокрема.

Технології та промисловості інновації, які створені із використанням результатів науково-технічної діяльності, є основою соціально-економічного добробуту та умови забезпечення національної безпеки держави. Залучення результатів науково-технічної діяльності в підприємництво розглядається як головний напрямок добробуту української економіки. Тому державна політика залучення в господарський обіг результатів інноваційної діяльності, передбачає передусім збалансування цих результатів між державою і бізнесом, на основі підвищення їх цінності. Саме цим напрямком наукових економічних досліджень повинна стати валоризація використання ресурсів, яка має у своєму розпорядженні суспільство [2].

Стратегія економічної безпеки підприємства – сукупність найбільш значущих рішень, направлених на забезпечення прийняттого рівня безпеки функціонування даного підприємства.

Стратегічне управління економічною безпекою підприємства – це комплекс заходів із формування стратегії управління взаємодією підприємства та суб'єктів зовнішнього середовища в межах системного комплексу в напрямі його трансформації шляхом перетворення ірраціональних міжсистемних взаємодій у переважно раціональні для реалізації стратегічних інтересів підприємства [3]. Управління економічною безпекою визначається складністю самого об'єкта й оточення та відкритістю системи, обумовлена необхідністю враховувати поряд із внутрішніми ризиками і зовнішні загрози, які визначають під час аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства.

Система боротьби із загрозами економічній безпеці підприємств складається з:

- системи заходів попередження;
- виявлення загроз економічній безпеці підприємств;
- моніторинг внутрішніх ризиків та зовнішніх загроз підприємств;
- аналіз та оцінка діючих загроз;
- визначення заходів щодо нейтралізації ризиків та загроз;
- діяльність щодо нейтралізації внутрішніх ризиків та зовнішніх загроз економічній безпеці підприємств.

Особливу увагу в даній системі боротьби із загрозами економічній безпеці підприємств слід звернути на ліквідацію загроз або їх попередження та уникнення. Основними етапами у процесі стратегічного управління економічною безпекою є:

Етап 1. Виявлення місії та цілей підприємства.

Етап 2. Моніторинг зовнішнього середовища.

Етап 3. Виявлення загроз економічній безпеці.

Етап 4. Аналіз внутрішнього середовища.

Етап 5. Стратегічний аналіз рівня економічної безпеки.

Етап 6. Формулювання стратегічних альтернатив.

Етап 7. Вибір стратегії економічної безпеки.

Етап 8. Оцінка та управління реалізацією стратегії.

Етап 9. Стратегічний контроль та корекція стратегії.

Першим етапом, згідно із запропонованою моделлю, є формування місії та цілей підприємства. Другим етапом є моніторинг зовнішнього середовища. Зовнішнє середовище в стратегічному управлінні розглядають як сукупність двох відносно самостійних підсистем: макросередовища та безпосереднього середовища. Третім етапом, згідно із запропонованою моделлю, є виявлення загроз економічній безпеці підприємства. На цьому етапі діагностуються потенційні загрози та існуючі загрози економічній безпеці підприємства.

Наступним етапом є аналіз внутрішнього середовища. Внутрішнє середовище аналізуємо за такими напрямками: кадри фірми, їхній потенціал, кваліфікація, інтереси тощо; наукові дослідження і розробки; виробництво, що включає організаційні, операційні й техніко-технологічні характеристики; фінанси фірми; маркетинг; організаційна культура. На основі даних зовнішнього та внутрішнього середовища здійснюємо стратегічний аналіз рівня економічної безпеки підприємства. Здійснивши стратегічний аналіз та оцінивши всі загрози та потенціал підприємства, можна здійснювати наступний етап, а саме формувати стратегічні альтернативи.

Сьомий етап моделі – вибір стратегії економічної безпеки підприємства – є найважливішим етапом. Наступним етапом під час розроблення стратегії економічної безпеки є оцінка та управління реалізацією розробленої стратегії згідно з економічними та позаекономічними параметрами, встановлених підприємством.

Отже, здійснивши всі необхідні етапи для формування стратегії забезпечення економічної безпеки, необхідно все це завершити якісною реалізацією цієї стратегії та контролем за її виконанням. Вироблена стратегія економічної безпеки повинна відповідати корпоративній стратегії підприємства та убезпечувати від зовнішніх та внутрішніх загроз як економічний, так і фінансовий стан підприємства.

Здійснивши стратегічний аналіз та використавши ситуаційні підходи, ця стратегія повинна бути адаптована до зовнішнього середовища і швидко змінити стратегічний напрям в разі такої потреби для досягнення економічної безпеки підприємства. Тобто є необхідність здійснення коригуючих заходів у разі виникнення такої потреби [4].

Таким чином, економічна безпека підприємства (ЕБП) та її управління повинне ґрунтуватися на цілях успішного функціонування та розвитку підприємства за всіма сферами його діяльності та впливу, а не принципі максимізації прибутку. Поряд з такими складовими ЕБП як фінансова, техніко-технологічна, інтелектуальна і кадрова, політико-правова, екологічна слід розглядати інноваційну складову ЕБП. Основний зміст інноваційної складової складається в тому, що вона має змогу впливати на інші складові та підвищувати рівень їх економічної безпеки через впровадження інновацій у виробництво та сферу управління. Управління ЕБП та сама ЕБП повинні розглядатися керівниками як динамічний процес, а не статичне явище, у зв'язку з цим діяльність служби економічної безпеки, її структура та методи роботи визначаються особливостями самого підприємства та зовнішнього середовища, з яким воно взаємодіє. Основна робота СЕБ повинна ґрунтуватися на превентивній (попереджувальній) моделі, але якщо вплив загрози неможливо попередити, тоді слід мінімізувати заповдіяні збитки за допомогою моделі активного реагування.

Список літератури

1. Указ Президента України «Про Стратегію національної безпеки України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/105/2007>.
2. Мельников А.М. Наукові основи валоризації процесів діяльності та розвитку гірничих підприємств [текст]: моногр. /А. М. Мельников, Б. Ю. Собко, Н. Б. Собко – Д.: «Національний гірничий університет», 2011. –176 с.
3. Карінцева О.І. Стратегічне управління економічною безпекою підприємства [Текст] / О.І. Карінцева, В.В. Гончарова // Економічні проблеми сталого розвитку : тези доповідей науково-технічної конференції

викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту, присвяченої дню науки в Україні, Суми, 18-22 квітня 2011 року / Відп. за вип. А.Ю. Жулавський. – Суми : СумДУ, 2011. – Ч.2. – С. 111–112.

4. Столяренко О.О. Аналіз етапів процесу стратегічного управління економічною безпекою підприємства / О.О. Столяренко/ Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.8 – С. 320–325.

ОСОБЕННОСТИ БЕЗОПАСНОСТИ ГИДРОЭЛЕКТРОСТАНЦИЙ И ПОСЛЕДСТВИЯ АВАРИЙ НА НИХ

*Папков Б.В., д.т.н., профессор,
Нижегородский государственный технический университет им. Р.Е. Алексеева (Россия)*

После техногенных катастроф на атомных электростанциях (Чернобыль, 1986г.; Фукусима, 2011 г.) отдельные регионы и даже страны рассматривают возможность перехода на наиболее эффективные, не затрагивающие невозобновляемые углеводородные энергетические ресурсы. Считается, что производство электрической энергии на гидроэлектростанциях (ГЭС) является эффективным и относительно безопасным. Так как любая техническая система принципиально не может быть абсолютно надёжной, для оценки приоритетов того или иного способа производства электроэнергии необходим их сравнительный анализ на основе статистики крупнейших аварий на ГЭС и анализа их возможных последствий.

В понятие «гидротехнические сооружения» (ГТС) включаются: плотины; здания ГЭС; водосбросные, водоспускные и водовыпускные сооружения; насосные станции; судоходные шлюзы, судоподъемники; сооружения защиты от разрушений берегов и дна водохранилищ, предотвращения негативного воздействия на инфраструктуру и экологию. Родиной первых ГТС считается Древний Египет с сохранившимися остатками плотины Сад Эль-Кафар, построенной между 2950 и 2750 гг. до н. э. Изменения в технологии земляных и бетонных работ позволили возводить крупные и сравнительно дешевые ГТС с площадью водного зеркала более 100 кв. км. Многие крупные реки планеты – Волга, Енисей, Ангара, Миссури, Колорадо, Парана превращены в каскады водохранилищ с мощными ГЭС.

Многие ГТС функционируют десятки лет. Но мировая статистика отмечает, что аварии на гидроузлах возможны, а события последних лет свидетельствуют об увеличении их вероятности. Последствия аварий – не только повреждение и разрушение плотин, но и примыкающих к ним сооружений. Начиная с VIII в. каждые 5 лет разрушалась 1 плотина, каждые 15 месяцев происходит 1 катастрофа в среднем с 50 человеческими жертвами. Причина – строительство всё более высоких плотин с большими водохранилищами в сложных природных условиях. Из 300 аварий плотин в разных странах за 175 лет в 35 % случаев причиной было превышение расчетного максимального сбросного расхода. Потери населения, находящегося в зоне действия волны прорыва, могут достигать ночью 90%, днем – 60%. Из общей численности пострадавших количество погибших может составлять ночью 75%, днем 40%. Последствия усугубляются авариями на потенциально опасных объектах в зоне затопления.

В Советском Союзе эксплуатировалось около 200 ГЭС. Число ГЭС с установленной мощностью генераторов выше 300 МВт не превышало 30. Топливо-энергетический комплекс России использует 350 гидротехнических сооружений, из которых около 100 – ГЭС с водохранилищами относительно большого объёма. После аварии на Саяно-Шушенской ГЭС возникли сомнения в безопасности и надежности ряда ГТС (ГЭС). Эксперты призывают обратить внимание на возможность прорыва плотин на равнинных реках, что может привести к миллионам жертв. Изношенность основного оборудования многих российских ГЭС достигает 70 – 80%. Только пятая часть судоходных ГТС находится в работоспособном состоянии. У 17% этих объектов уровень безопасности неудовлетворительный и у 58% – опасный.